

Prijateljstva imajo posebno pomembno mesto v mladostnikovem življenju in so v primerjavi s prijateljstvi v drugih razvojnih obdobjih najbolj čustveno intenzivna in intimna. Temeljijo predvsem na medsebojni odprtosti, odkritosti, zaupanju in vzajemnosti. Mladostniki so pri vzpostavljanju prijateljskih odnosov tudi veliko bolj fleksibilni in pripravljeni na spremembe v svojem vedenju, kot so posamezniki v drugih življenjskih obdobjih.

Ker interakcije z vrstniki omogočajo vzpostavljanje drugačne vrste odnosov kot interakcije z odraslimi, so le-te ključnega pomena za otrokov socialni razvoj. Prijateljski vrstniški odnosi imajo številne pozitivne funkcije:

- razvoj socialnih spretnosti (doživljanje pripradnosti, enakopravnosti, potrditev interesov, upanj in strahov, lastne vrednosti, sodelovanje, obzirnost do drugih, sposobnost samorazkrivanja),
- vpliv na samopodobo,
- čustvena podpora (pri morebitnih konfliktih, tesnobi ali dvomu vase),
- kognitivni razvoj (posredovanje informacij, stališč, vrednost in spretnosti, ki jih otroci ne morejo dobiti od odraslih, pomoč pri razvoju govornih spretnosti, pridobivanje izkušenj reševanja problemov),
- oblikovanje identitete,

- dopolnjevanje izkušenj iz družine (pomoč pri spoprijemanju z negativnimi izkušnjami od doma ali dopolnjevanje izkušenj, ki jih otrok ne more dobiti doma).

V socialnem kontekstu otrok ali mladostnik tudi spoznava, da imajo drugi vrstniki podobne težave kot on sam, pridobiva informacije o tem, kako ga prijatelj »vidi« in s tem mladostnik postopno obvladuje tudi svoj egocentrizem.

Socialna izolacija otrok prinaša mnoge negativne posledice, sploh če je vzrok izoliranosti agresivnost, ne pa umik ali plahost. Pri izoliranih otrocih je večja verjetnost izpada iz izobraževalnega sistema, pogosteje kažejo šolsko neprilagojenost in imajo kot odrasli več težav z mentalnim zdravjem. Socialno izolirani otroci imajo manj podpore pri soočanju s stresnimi življenjskimi dogodki ter manj zaupanja in izkušenj z iskanjem podpore pri drugih. Tak vedenjski vzorec pa se ohranja tudi v odraslosti.

KAKO SE KAŽEJO TEŽAVE SOCIALNO NESPREJETIH OTROK?

Otroci, ki imajo primanjkljaj na področju socialnih spretnosti, imajo največkrat težave v naslednjih oblikah vedenja:

- ne uporabljajo enakih socialnih spretnosti kot njihovi vrstniki,

- niso sposobni predvideti posledic lastnega vedenja,
- ne vedo, v kakšnih situacijah je določeno vedenje primerno.

Posledica takega vedenja je, da jih sošolci/vrstniki zavračajo ali prezirajo. Zaradi tega takšni otroci potrebujejo pomoč pri vključevanju v razredno ali širšo socialno skupnost. Pri vključevanju v razredno skupnost je v akcijski načrt potrebno, poleg izoliranega učenca, vključiti še vse ostale učence in učitelja. Pri tem gre za dolgotrajen proces, ki vključuje spreminjanje predstav učenca o samem sebi, predstave skupine o učencu ter učiteljeve predstave o učencu.

KAKO LAHKO POMAGAMO SOCIALNO NESPREJETIM OTROKOM?

Delo s socialno nesprejetim otrokom je po navadi usmerjeno na učenje ustreznih socialnih spretnosti, ki bi jih otroci v vzpodbudnem okolju lahko razvili sami.

Neustrezno vedenje v socialnih situacijah se kaže kot težave na naslednjih nivojih:

- težave s prepoznavanjem socialne situacije,
- težave pri generiranju rešitev (v odločanju, kako se odzvati v določeni situaciji),
- težave pri uporabi rešitev (neuporaba ali neustrezna uporaba)

določenih socialnih spretnosti v določenih okoliščinah iz različnih razlogov).

Učitelj ali drug odrasli v skupini lahko z opazovanjem interakcije med otroci ugotovi, kateri otroci v skupini so priljubljeni in kateri niso. Pri neprijetnih otrocih je smiselno, da poišče njihova močna področja in ga vzpodbudi pri reprezentiranju teh področij pred skupino. S tem jim pomaga graditi njihovo pozitivno samopodobo in tudi samospoštovanje.

V kolikor se otrok nikakor ne more vključiti v razredno skupnost, je dobro, da se z njim pogovorimo o njegovih interesih in zanimanjih. Socialno izoliranega otroka spodbujajmo, da si poišče interesno dejavnost, kjer bo lahko navezoval stike z vrstniki, ki imajo enake interese kot on in s katerimi mu bo, po učenju socialnih spretnosti, lažje navezati kontakt. V takem okolju mu bo tudi lažje vaditi socialno sprejemljive oblike vedenja.

Pripravila:
Vesna Žličar, univ. dipl. psih.
specialistka klinične psihologije

Zdravstveni dom Celje

Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov
Kersnikova 1/a, 3000 Celje
Tel.: 03 / 543 43 23
e-pošta: cdzom@zd-celje.si

VRSTNIŠKI ODNOSI in pomoč socialno izoliranim otrokom

Vir slike: <http://www.programneon.eu/kako-pomagati-ucencem-pri-vkljucevanju-v-razred/>

Nekaj nasvetov za starše in učitelje